

61 לבהמה גִּסְמָא – שחתיכה לחבדה, הן אם חתך את כל צוארה, או
62 שחתך את כל גב הבהמה מהשדרה ועד החלל, מיד נעשית הבהמה
63 נבלה. אִמֵר רַבִּי אֱלֵעָזָר, נִיטֵל הַיָּרֵךְ של הבהמה ממקום חיבורו,
64 וְחָלַל שְׁלֵה (ניכר), מיד נעשית נבלה. מבררת הגמרא: הִיבֵי דְמִי
65 (מהו) חָלַל שְׁלֵה (ניכר). אִמֵר רַבָּא, כָּל שֶׁהַבְּהֵמָה רִבְּצָה וְנִרְאִיתָ
66 חֲסָרָה מִחֲמַת חֲסֵרוֹן הַיָּרֵךְ, אֵךְ אִם נִיטֵל רַק הַעֵצִם שֶׁל הַיָּרֵךְ עִם קֶצֶת
67 מֵהַבֶּשֶׂר, וְהַעוּר וְחִצֵּי או שליש מהבשר מכסה את מקום החסרון
68 ואינו ניכר בשעה שהיא רובצת, אינה נעשית נבילה אלא טריפה.
69 אגב שהובא לעיל דין שבירת המפרקת ורוב הבשר, מביאה הגמרא
70 דברי המשנה לגבי אם הותוו ראשיהן של שרצים: תַּנֵּן הֵתָם בְּמִסְכַּת
71 אהלות (פ"א מ"ו), הוֹתוּוּ רֵאשֵׁיהֶן שֶׁל הַשְּׂמֹנֶה שְׂרָצִים, אֵף עַל פִּי
72 שֶׁהֵם מְפָרְקִין עֵדִין, הִרִי הֵם טְמֵאִים מִיד, לִפִּי שֶׁהֵם מֵתִים, וְמָה
73 שֶׁהֵם מְפָרְקִים אִינוּ אֵלָּא כְּזֶבֶב הַלְּמָאָה שֶׁמְפָרְקֶת אֵף זֶמֶן רַב
74 לאחר שנחתכה מגוף הלטאה.

75 הגמרא מבארת את דברי המשנה. מבררת הגמרא: מֵאֵי הוֹתוּוּ – מהו
76 שיעור הבלת הראש מן הגוף, הקרוי התווה. רִישׁ לְקִישׁ אִמֵר, הוֹתוּוּ
77 מִקִּישׁ, שֶׁנִּחְתְּכוּ הַסִּימָנִים לְגַמְרִי, וְנִבְדְּלוּ רֵאשֵׁיהֶן מִגּוֹפֵן לְגַמְרִי. רַבִּי
78 אִסִּי אִמֵר רַבִּי מְנַי, 'הוֹתוּוּ' הֵיינו שֶׁהוֹתוּוּ הַסִּימָנִים כְּמִצּוֹת הַבְּדִלָּת
79 ראשה של עולת העוף מגופה, אֵךְ לֹא הוּבְדְלוּ רֵאשֵׁיהֶן מִמֶּשׁ. אִמֵר
80 לִיָּה רַבִּי יְרֵמְיָה לְרַבִּי אִסִּי, מָה שְׂאֵמֶרְתָּ בֶּשֶׁר רַבִּי מְנַי כִּי־הַבְּדִלָּת
81 עולת העוף האם הכוונה כִּהְבְּדִלָּת עולת העוף לְרַבִּינָן, הַסִּימָנִים
82 צָרִיךְ לְחַתֹּךְ אֶת כָּל שְׁנֵי הַסִּימָנִים, וְאִם זֹהִי הַכוּונָה נִמְצָא שֶׁאֵף
83 לדעתו צָרִיךְ שִׁיבְדִיל אֶת שְׁנֵי הַסִּימָנִים כְּדַעַת רִישׁ לְקִישׁ, וְלֹא
84 פְּלִגְיָתוּ – ואינך חולק על ריש לקיש בכך. או דְּלָמָא – שמא כוונתך
85 כִּהְבְּדִלָּת עולת העוף לְרַבִּי אֱלֵעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן שְׂדֵי שִׁיחֲתוֹךְ רֹב
86 שְׁנֵי הַסִּימָנִים, וְפְּלִגְיָתוּ – וחולק הנך בזה על דעת ריש לקיש שהותוו
87 הֵיינו שֶׁנִּחְתְּכוּ כָּל שְׁנֵי הַסִּימָנִים. אִמֵר לִיָּה רַבִּי אִסִּי, הַכוּונָה הִיא
88 כִּהְבְּדִלָּת עולת העוף לְרַבִּי אֱלֵעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, וְפְּלִגְיָתוּ – ואכן
89 חולק רבי מני על דעת ריש לקיש. אִיכָּא דְאִמְרֵי – יש ששנו את
90 מחלוקתם של ריש לקיש ורבי מני בלשון אחר שבו מבוארת דעתם
91 יותר. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקִישׁ אִמֵר, הוֹתוּוּ מִקִּישׁ – שנחתכו כל שני
92 הַסִּימָנִים לְגַמְרִי. רַבִּי אִסִּי אִמֵר רַבִּי מְנַי, כִּהְבְּדִלָּת עולת העוף לְרַבִּי
93 אֱלֵעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, שְׂדֵי שִׁיחֲתוֹךְ בְּרֹב שְׁנֵי – ברוב שני הסימנים,
94 וְלִבְיָאוּר זֶה אִמֵר רַבִּי אִסִּי בְּפִירוּשׁ בְּדַבְרֵי רַבִּי מְנַי שֶׁחֹלֵק הוּא עַל רִישׁ
95 לְקִישׁ וְלִדְעוֹתוֹ דִּי בְּרֹב שְׁנֵי הַסִּימָנִים, וְלֹא הוֹצֵרֵךְ רַבִּי יְרֵמִיָּה לְשׂוֹאֵלוֹ
96 עַל כֵּךְ.

97 הגמרא מביאה את מחלוקתם של רבנן ורבי אלעזר ברבי שמעון.
98 מבררת הגמרא: מֵאֵי רַבִּינָן וּמֵאֵי רַבִּי אֱלֵעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, דִּתְנִינָא,
99 לגבי מה שנאמר בקרבן עולה ויורד שעני מביא שני עופות אחד
100 חטאת ואחד עולה, ונאמר שם אחר הקרבת החטאת (ויקרא ה' ט"ז) וְאֵת
101 (העוף) הַשֵּׁנִי יַעֲשֶׂה עוֹלָה כְּמִשְׁפַּט'. ומה שנאמר 'כמשפט' הֵיינו
102 שצריך להקריב את העולה כְּמִשְׁפַּט מֵהַמְּבֹרָא בְּחֲטָאת בְּהֵמָה,
103 בתחילת הפרשה (שם ה' א), שהרי עולת העוף באה תחת חטאת בהמה,
104 שהרי אם היה עשיר היה מביא חטאת בהמה, וכיון שהוא עני הרי
105 הוא מביא תחת חטאת שתי תורים או שני בני יונה, אחד לעולה
106 ואחד לחטאת, ולכן נוהגים בעולת העוף דיני החטאת וכפי שיתבאר
107 להלן.

108 שואלת הברייתא: אֵתָּה אִמֵר שֶׁהַכוּונָה כְּמִשְׁפַּט הַטָּאָת בְּהֵמָה, או
109 אֵינוּ כֵּן כּוּונַת הַפְּסוּק, אִיכָּא לומר שעולת העוף דינה כְּמִשְׁפַּט
110 הַמְּבֹרָא בְּחֲטָאת הַעוֹף, שֶׁכֵּשֶׁם שֶׁחֲטָאת הַעוֹף אֲסוּר לְהַבְדִּילָהּ אֵלָּא
111 מוֹלֵךְ בַּהּ סִימָן אֶחָד בְּלַבָּד, אֵף עולת העוף לא יהיה צריך לעשות בה
112 הַבְּדִלָּה, וּמֵן הַסְּבָרָא נֵרָאָה יוֹתֵר שֶׁכֵּן הִיא כּוּונַת הַפְּסוּק, שֶׁכָּל
113 הַקְּרִיבוֹת שֶׁהֵם תַּחַת חֲטָאת בַּהֵמָה יִהְיוּ שׁוִים בְּדִינֵיהֶם. מִשִּׁבְּהָ
114 הַבְּרִייתָא: כְּשֵׁהוּא – הַפְּסוּק אִמֵר לְגַבִּי עולת העוף הבאה בנדבה
115 (ויקרא א טו) וְהִקְרִיבוּ' בלשון יחיד, וְלֹא נֵאמַר וְהִקְרִיב' סתם, וּמִשְׁמַע
116 שֶׁכוּונַת הַפְּסוּק לְמַעַט שִׁישׁ בְּעולת העוף שִׁינִי מִחֲטָאת הַעוֹף, הִרִי
117 שֶׁחָלַק הַתְּנוּכָה בֵּין חֲטָאת הַעוֹף לְעולת העוף, וְמָה אֵנִי מְקַיֵּים
118 'כְּמִשְׁפַּט', בְּהִכָּרָה לומר שאין הכוונה למשפט חטאת העוף שחלקו
119 הַפְּסוּק מִמֶּנּוּ, אֵלָּא כְּמִשְׁפַּט חֲטָאת בְּהֵמָה. ויש ללמוד מִחֲטָאת
120 בַּהֵמָה לְעולת העוף, שֶׁמָּה חֲטָאת בְּהֵמָה אֵינָה בָּאָה

1 הגמרא שבה לקושייתו של רבא: מִכָּל מְקוֹם קָשְׁיָא עַל דְּבַרֵּי זְעִירִי,
2 שאם אכן נעשית נבילה לאחר שבירת המפרקת עם רוב בשר, מה
3 התועלת במליקת הסימן בחטאת העוף לאחר שכבר נעשית נבילה
4 כשחתך מפרקתה. מתרצת הגמרא: אִמֵר רַבָּא, אִימָא – נאמר
5 בהכרח מכה קושיא זו, שֶׁכֵּן הוּא עוֹשֶׂה – שכך הוא אופן המליקה,
6 חוֹתֵךְ אֶת חוֹט הַשְּׁדִרְהָ וְאֵת הַמְּפָרְקָת בְּלֹא רֹב בְּשָׂר שֶׁל הַעוֹרֵף,
7 וכיון שאינו חותך את רוב הבשר אינה נבילה עדיין, ואחר כך חותך
8 את הסימן יחד עם רוב הבשר. וכן כִּי מְלִיק (עלה) רַבִּי יוֹרָא לֵארוֹךְ
9 ישראל, אֲשֶׁר־בְּחִיָּה לְרַבִּי אִמִּי דִּיתֵיב וְאִמֵר לֵהּ לְהָא שְׁמַעְתָּא –
10 מצאו לרבי אמי שישב בבית המדרש ואומר את דינו של זעירי, אִמֵר
11 לִיָּה רַבִּי יוֹרָא, וְכִי מָתָה עוֹמֵד וּמוֹלֵךְ, וּבְקוּשִׁית רַבָּא לְעִיל, וְרַבִּי
12 אִמִּי אֲשֶׁתוּמָם בְּשַׁעָה תְּרָא – שתק שעה אחת וחשב תירוץ על
13 קושיא זו, וְאִמֵר לִיָּה לְרַבִּי יוֹרָא, אִימָא בְּךָ הוּא עוֹשֶׂה, חוֹתֵךְ שְׁדִרְהָ
14 וּמְפָרְקָת בְּלֹא רֹב בְּשָׂר, וּבְדַבְרֵי רַבָּא.

15 הגמרא מביאה ברייתא האומרת כן: תַּנִּינָא נְמִי הִכִּי, בִּיצֵד מוֹלְקִין
16 חֲטָאת הַעוֹף, חוֹתֵךְ שְׁדִרְהָ וּמְפָרְקָת בְּלֹא רֹב בְּשָׂר, עַד שְׁמַנִּיעַ
17 לְיוֹשֵׁט או לְקִנְיָה, הַנִּיעַ לְיוֹשֵׁט או לְקִנְיָה, חוֹתֵךְ סִימָן אֶחָד או רֹבּוֹ,
18 ולא את הסימן השני, וְרֹב בְּשָׂר שֶׁל הַעוֹרֵף חוֹתֵךְ יוֹד עִמּוֹ – עם
19 הסימן שהמפרקת, וּבְעוֹלָה – בעולת העוף, לאחר שחותך את חוט
20 השדרה וחותרה, חוֹתֵךְ שְׁנֵי – את שני הסימנים שהם הושת
21 והקנה, או רֹב שְׁנֵי, שְׂרֹב הַסִּימָן כְּכֹלּוֹ.

22 הגמרא מבארת את דברי הברייתא. שואלת הגמרא: מְנַי – כדעת מי
23 מהתנאים סוברת הברייתא האומרת שמוֹלֵךְ שְׁנֵי או רֹב שְׁנֵי, אִי
24 כדעת רַבִּינָן, הֵיא אִמְרֵי בְּרִייתָא לְהֵלֵךְ שְׂמוֹלֵךְ שְׁנֵי דְּוָקָא, וְלֹא רֹב
25 שְׁנֵי, וְאִי כדעת רַבִּי אֱלֵעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, הֵיא אִמְרֵי בְּרִייתָא לְהֵלֵךְ
26 שְׂמוֹלֵךְ רֹב שְׁנֵי דְּוָקָא, וְאִינוּ רְשָׁאֵי לְמַלוֹךְ אֶת כָּל שְׁנֵי הַסִּימָנִים,
27 לִפִּי שְׂצָרִיךְ שֶׁבִשְׂעָה שִׂמְחָה אֶת דָּם עולת העוף יהא הראש מחובר
28 לגוף על ידי מיעוט הסימנים שאינו חותכם. מתרצת הגמרא: אִימָא
29 שְׂכוּונַת הַבְּרִייתָא כֵּךְ הִיא, שְׁנֵי לְרַבִּינָן, וְרֹב שְׁנֵי לְרַבִּי אֱלֵעָזָר
30 בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, וְאִין בְּרִייתָא פּוֹסְקָת כְּדַעַת אֶחָד מֵהֶם אֵלָּא מְבִיאָה
31 אֶת דַּעַת שְׂנֵיהֶם. וְאִיבְעִית אִימָא, הֵיא וְהָא – גם מה שנאמר
32 בְּרִייתָא 'שְׁנֵי' וגם מה שנאמר בה 'רֹב שְׁנֵי' כדעת רַבִּי אֱלֵעָזָר
33 בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, וּמֵאֵי 'שְׁנֵי', שְׂהוּמִין לְשְׁנֵי – שחותך רוב הניכר של
34 שְׁנֵי הַסִּימָנִים, שְׂדוּמָה בְּכֵךְ כֵּאִילוֹ חֲתַךְ אֶת כָּל הַסִּימָן, וְרֹב שְׁנֵי
35 הֵיינו שחותך רוב מצומצם של שני הסימנים, שהוא מעט יותר
36 מִמְּחֻצָּה.

37 לעיל (ב) הובא דינו של זעירי שבשבירת המפרקת עם רוב הבשר
38 נעשית הבהמה נבילה מיד. הגמרא מביאה דין האדם שנשברה
39 מפרקתו עם רוב הבשר: אִמֵר רַבִּי יְהוּדָה אִמֵר שְׂמוּאֵל, אִדָּם שֶׁנִּשְׁבְּרָה
40 הַמְּפָרְקָת – עצם הצואר שלו, וְרֹב הַבְּשָׂר שֶׁל הַעוֹרֵף עִמָּה – עם
41 המפרקת, הִרִי אִדָּם כְּמִטְמֵא מִיד בְּאֵהֶל – שכל אדם אם כלי הנמצא
42 יחד עמו באותו אדם טמא בטומאת מת, ואף שאדם זה עדיין מִפְּרַכְס.
43 וְאִם תֵּאמַר לְהוֹכִיחַ מֵאוֹתוֹ מַעֲשֶׂה דְעָלֵי הַכּוֹן שֶׁנִּאֵמַר בּו שֶׁמֵת
44 כאשר נשברה מפרקתו, וכפי שיוכח להלן, וְהִרִי שֶׁם מְפָרְקָת בְּלֹא
45 רֹב בְּשָׂר הוּאִי – היתה, ומכל מקום מת, ומדוע אמר שמואל שאינו
46 חשוב כמת עד שיפסק אף רוב הבשר. יש לדחות הוכחה זו, משום
47 שוֹקֵנָה שְׂאֵנִי – עלי מת בשבירת המפרקת לבד משום שהיה זקן,
48 ואדם זקן אכן מת בשבירת המפרקת לבד, ומה שאמר שמואל שצריך
49 שיפסק אף רוב הבשר עמו הכוונה באדם שאינו זקן. וכן מבואר בפסוק
50 שמת בכך מחמת שהיה זקן, וְדָתִיב (שמואל א' ד' ד') וְיָהִי כְּהוֹבִירוֹ אֵת
51 אָרוֹן הָאֱלֹהִים שֶׁנִּשְׂבָּה עַל יְדֵי הַפְּלִשְׁתִּים, וַיִּפֹּל עָלָי הַכּוֹן מֵעַל הַכֶּסֶף
52 אֲחֵרֵיתָ עַד יַד הַשַּׁעַר וְתִשְׁכַּר מְפָרְקוֹ וַיָּמָת כִּי יָקָן הָאִישׁ וַיִּכְבְּדוּ'
53 וְגו', ומבואר שחמת זקנתו מת בשבירת המפרקת לבד.
54 אופן נוסף שנחשב בו האדם כמת: אִמֵר רַבִּי שְׂמוּאֵל בְּרַבִּי נְחֲמָנִי אִמֵר
55 רַבִּי יוֹחָנָן, קָרְעוּ אִדָּם לְחִבְרֵי בְּדָג – לשנים, כדרך שקורעים את
56 הַדָּג, מְטֵמֵא מִיד אֶת כָּל אֲשֶׁר נִמְצָא בְּאֵהֶל, בְּטוּמַאת מֵת, וְאֵף הוּא
57 עֵדִין מִפְּרַכְס, מִשּׁוּם שֶׁנִּחְשַׁב כְּמֵת מִיד. אִמֵר רַבִּי שְׂמוּאֵל בְּרַבִּי יִצְחָק,
58 וְדִין זֶה אִמֵר דּוּקָא כְּשִׁקְרַעוּ מַנְבּוֹ, אֵךְ אִם קָרְעוּ מְכַרִּיסוּ אִינוּ מִטְמֵא
59 כָּל זֶמֶן הוּא מִפְּרַכְס.

60 אופנים נוספים שנעשית בהם הבהמה נבילה: אִמֵר שְׂמוּאֵל, עֲשֶׂאָה

22 **בְּעֶצְמוֹ, וְהַגּוֹף בְּעֶצְמוֹ**, והיינו שיחתוך את כל שני הסימנים עד שיהא
 23 הראש מופרד מהגוף לגמרי. אלו הם דברי תנא קמא.
 24 **רַבִּי יִשְׁמְעֵאל חוֹלֵק וְאוֹמֵר**, מה שנאמר בעולת העוף **'בְּמִשְׁפַּט'** אין
 25 הכוונה למשפט חטאת בהמה, כפי שדרש תנא קמא, אלא הכוונה
 26 **בְּמִשְׁפַּט חַטָּאת הָעוֹף**, ולכך הקישם הפסוק, לומר **מִה** – כשם
 27 **שֶׁחַטָּאת הָעוֹף צָרִיךְ לְמַלּוֹק** את העוף **מִמּוֹל הָעוֹרָף** – מאחורי
 28 הצוואר, **אִם עוֹלַת הָעוֹף** מקום מליקתה הוא **מִמּוֹל הָעוֹרָף. וְאִי** –
 29 אם תאמר, מאחר ולמדים דיני עולת העוף מחטאת העוף, יש גם
 30 ללמוד שמה **לְהֵלֵן** – בחטאת העוף **מוֹלֵק** הוא רק סימן אחד מסימני
 31 השחיטה, **וְאִינוּ מְבַדִּיל** בין גוף העוף לראשו **בְּסִימָן אֶחָד** – בסימן
 32 השני, אלא מניחו מחובר, שהרי בחטאת העוף נאמר (שם ה ט) **וְלֹא**
 33 **יְבַדִּיל, אִם בָּאֵן** – בעולת העוף היא **מוֹלֵק** סימן אחד **וְאִינוּ מְבַדִּיל**
 34 **בְּסִימָן אֶחָד**. לכך תלמוד לומר לגבי עולת העוף הבאה בנדבה (שם
 35 א טו) **'וְהִקְרִיבו'** ולא נאמר **'וְהִקְרִיבו'**, לומר שאופן הקרבת עולת העוף
 36 שונה מזהקרת חטאת העוף, ומאחר שנתבאר בחטאת העוף שאין
 37 להבדיל בה, בהכרח לומר שעולת העוף שונה בדבר זה וצריך
 38 שיבדיל בה, ומולק את שני הסימנים.
 39 **רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר**, מה שנאמר בעולת העוף **'בְּמִשְׁפַּט'**,
 40 אין הכוונה כמשפט חטאת בהמה, כפי שדרש תנא קמא, אלא
 41 **בְּמִשְׁפַּט חַטָּאת הָעוֹף**, וכוונת הפסוק להקיש עולת העוף לחטאת
 42 העוף ולומר שמה **לְהֵלֵן** – בחטאת העוף

1 **אֵלָא מִן הַחוּלִין** – ממעות חולין ולא ממעות מעשר שני, וכמו
 2 שידרשו להלן (בב) מהפסוק, וכן אינה קריבה אלא **בְּיוֹם** ולא בלילה,
 3 וכמו שנאמר לגבי פר החטאת הקרב ביום הכפורים (ויקרא טו ז) **'כִּי**
 4 **'בְּיוֹם' הַזֶּה יִכַּפֵּר עֲלֵיכֶם**, וכן אין עבודותיה כשירות אלא **בְּיָדוֹ**
 5 **הַיְמָנִית** של העובד, וכמו שידרשו להלן (בב), **אִם עוֹלַת הָעוֹף אֵינָה**
 6 **בָּאָה אֵלָא מִן הַחוּלִין, וּבְיוֹם, וּבְיָדוֹ הַיְמָנִית. אִי** – ואם תאמר,
 7 מאחר שלמדים דיני עולת העוף מחטאת בהמה, יש גם ללמוד שמה
 8 **לְהֵלֵן** – בחטאת בהמה, מצותה פשוטת **רוֹב שָׁנִים** – שני סימני
 9 הבהמה, הקנה והושט, ואינו צריך לגמור ולשחוט את כל שני
 10 הסימנים, **אִם בָּאֵן** – בעולת העוף, תהא מצותה **כְּרוֹב שָׁנִים**, ולא
 11 יהא הכון צריך לגמור ולמולק את כל שני הסימנים. לכך תלמוד
 12 לומר לגבי עולת העוף הבאה בנדבה (ויקרא א טו) **'וּמִלֵּק אֶת רֹאשׁוֹ**
 13 **וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ**, ולכאורה אם הדברים כפשוטם, שימולק את ראש
 14 העוף ויקטירו על המזבח, יש להקשות וכי מאחר שכבר הקטיר את
 15 הכל אין נאמר בהמשך הפסוק **וְיִמְצָה דָּמוֹ** על קיר המזבח, והלא
 16 כבר הוקטר על המזבח, אלא בהכרח לומר שכוונת הפסוק לומר
 17 שתהא המליקה כהקטרה, **מִה הַקְּטִירָה**, מצותה היא להקטיר את
 18 **הָרֹאשׁ בְּעֶצְמוֹ, וְאֵת הַגּוֹף בְּעֶצְמוֹ**, שהרי נאמרו בפסוק שתי
 19 הקטרות, כאן נאמרה הקטרת הראש, ואילו בפסוק שלאחריו (שם א טו)
 20 נאמר **'וְהִקְטִיר אֹתוֹ הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחַ'**, הרי שהראש קרב בפני עצמו
 21 והגוף קרב בפני עצמו, **אִם מצוֹת מְלִיקָה כֵךְ הִיא**, שיהא **הָרֹאשׁ**

המשך ביאור למס' חולין ליום רביעי עמ' ב

25 (שם טו ד) **'וְלִלְמַדְם סִפֵּר וְלִשׁוֹן בְּשָׂדִים'**.
 26 הגמרא מבארת כיצד כל אחד מהתנאים יבאר את הפסוק השני.
 27 מבררת הגמרא: **וְאִידֶךָ** – תנא קמא, הסובר שצריך חמש שנות
 28 לימוד, כיצד יבאר את הפסוקים בדניאל, שמבואר שם שבלימוד
 29 שלש שנים די. עונה הגמרא: **שָׂאֵנִי לִשׁוֹן בְּשָׂדִים, דְּקָלִיל** – שקל
 30 ללומדו, ולפיכך די היה בשלש שנים. אבל בשאר דברים, צריך
 31 לימוד של חמש שנים. ממשכיה הגמרא לברר: **וְאִידֶךָ** – רבי יוסי,
 32 הסובר שמספיק שלש שנות לימוד, כיצד יבאר את הפסוקים שנאמרו
 33 בענין הלויים, שמבואר שם שצריך לימוד חמש שנים. עונה הגמרא:
 34 **שָׂאֵנִי הַלְבוּת עֲבוּדָה** (עבודת המשכן), **דְּתַקִּיפִין** – שקשה ללומדם,
 35 שהיו צריכים ללמוד כיצד לפרק את המשכן, ולהעמידו, ולהעמיד
 36 את קרשיו וקרסיו, וכן ללמוד כיצד לשיר על הקרבן בפה ובכלי זמר.
 37 אבל בשאר דברים, די בלימוד של שלש שנים.
 38 הגמרא מביאה ברייתא המבארת את דיני כשרות הכהנים והלויים
 39 לעבודה: **תְּנוּ רַבֵּנּוּ, בַּהֵן, מִשִּׁיבֵיא שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת, שאו נחשב הוא**
 40 **'גדול', עד שְׁנִיקוּן, בְּשָׂר לְעִבּוּדָה, וּמוֹמִין שׁוֹסְלִין בּוֹ. ואילו בן לוי,**
 41 **מִבְּן שְׁלֹשִׁים וְעַד בְּן חֲמִשִּׁים בְּשָׂר לְעִבּוּדָה, וְשָׁנִים שׁוֹסְלִין בּוֹ. בְּמָה**
 42 **דְּבָרִים אֲמֹרִים שְׁנִים פּוֹסְלִים בְּלוִיִם, בְּאֵהָל מוֹעֵד שְׁבַמְדָּבָר, אֲבָל**
 43 **בְּשִׁילָה וּבְבֵית עוֹלָמַיִם** (בבית המקדש שבירושלים), **אִין הַלְוִיִם**
 44 **נִפְסְלִין אֵלָא בְּקוּל, דְּהֵינּוּ באופן שאינם יכולים לבשם את קולם**
 45 **שיהיה נשמע בקול אחד.**
 46 הגמרא מבארת את המקור שלויים נפסלין בקול מהפסוק: **אִמֵר רַבִּי**
 47 **יוֹסִי, מֵאִי קָרָא** – מהיכן אנו למדים שבמשכן שילה ובבית המקדש
 48 שבירושלים, הלויים נפסלים בקול.

1 המקדש שבירושלים, שאין עבודתם בכתף, אינם נפסלים בְּשָׁנִים.
 2 הגמרא מביאה ברייתא המקשה שתירה בין הפסוקים, ומבארת
 3 אותם. מביאה הברייתא את הפסוקים: **כְּתוּב אֶחָד אוֹמֵר** (שם ח כד)
 4 **'מִבְּן חָמֵשׁ וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְיַעֲלֶה יְבוֹא לְעִבָּא צָבָא בְּעִבְדַת אֵהָל**
 5 **מוֹעֵד. וְכְתוּב אֶחָד אוֹמֵר** (שם ד מז) **'מִבְּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְיַעֲלֶה וְגו' כֹּל**
 6 **הָבָא לְעִבְד' וְגו'. מקשה הברייתא: אִי אֲפֻשֵׁר לומר שרק מגיל**
 7 **שְׁלֹשִׁים הם כשרים לעבודה, שִׁכְבָר נֹאמֵר מִבְּן חָמֵשׁ וְעֶשְׂרִים, וְאִי**
 8 **אֲפֻשֵׁר לומר שרק מגיל עֶשְׂרִים וְחֲמֵשׁ הם כשרים לעבודה, שִׁכְבָר**
 9 **נֹאמֵר מִבְּן שְׁלֹשִׁים. ואם כן, הֵא בְּיַצֵּד יש ליישב את הסתירה. עונה**
 10 **הברייתא: כוונת הכתוב מִבְּן חָמֵשׁ וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְיַעֲלֶה' היא**
 11 **לְתַלְמוּד, שמגיל עשרים וחמש נכנסים הלויים ללמוד את הלכות**
 12 **העבודה, דהיינו להוריד את המשכן ולהעמידו, להעמיד קרסיו**
 13 **וקרשיו, וכן ללמוד את מלאכת השירה על הקרבנות, בפה ובכלי.**
 14 **וכוונת הכתוב מִבְּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְיַעֲלֶה' וְגו', היא לְעִבּוּדָה, שמגיל**
 15 **שלשים כשרים הם לעבודה.**
 16 הברייתא מבארת איזה דבר נוסף אפשר ללמוד מדין זה. אומרת
 17 הברייתא: לאחר שהתבאר שהתורה נתנה שיעור של חמש שנים
 18 ללימוד עבודת הלויים, **מִבְּאֵן יש ללמוד, לְתַלְמוּד שְׁלֹא רָאָה סימן**
 19 **יָפָה בְּמִשְׁנָתוֹ** – שהוא לומד ושוכח את לימודו, במשך חמש שנים,
 20 שמעתה **שׁוֹב אֵינוֹ רׁוֹאֶה סימן יפה במשנתו.**
 21 הברייתא מביאה דעה החולקת: **רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר**, אף אם לא ראה
 22 סימן יפה בלימודו כבר לאחר **שְׁלֹשׁ שָׁנִים**, שוב אינו רואה. **שְׁנֵאמֵר**
 23 (דניאל א ט), לענין הילדים שצויה נבוכדנאצר להביא לפניו, **'וְלִגְדֵלְם**
 24 **שָׁנִים שְׁלֹשׁ'**, וזה היה כדי שיוכלו ללמוד, כמו שנאמר בפסוק הקודם